

А. В. Серіков,
кандидат фізико-математичних наук,
ORCID: 0000-0002-0629-2716

І. М. Коваль,
здобувач,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

МІСЦЕ СУЧАСНОГО РЕПЕРТУАРНОГО ТЕАТРУ В КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЯХ

Постановка проблеми. На протязі останнього року відповідним законом [1] і розпорядженням Кабміну [2] визнано та визначено місце так званих «креативних індустрій» в національній економіці України. До креативних індустрій віднесено види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження, а їх продукти і послуги є результатом індивідуальної творчості. У наданому переліку видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій, міститься зокрема театральна та концертна діяльність (згідно з Національним класифікатором України ДК 009:2010 присвоєно код 90.01). За таких умов доцільно актуалізувати питання про місце сучасного українського репертуарного театру, який за законом [3] віднесено до неприбуткових організацій, в креативних індустріях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікації, що присвячені саме цьому питанню, авторам невідомі. Але заслуговує на увагу стаття [4], в якій визначається місце культурних індустрій у системі національного господарства України. Зазначається, що креативні (культурні) індустрії доцільно розглядати в якості альтернативного ресурсу розвитку соціально-економічного потенціалу країни та регіонів, чинник підвищення їхньої конкурентоспроможності і модернізації національного господарства України. Культура є важливим та вирішальним фактором підвищення місцевої та регіональної привабливості. Рушійною силою економічного розвитку будь-якої національної господарської системи є приватне підприємництво. Так, у 2014 році кількість приватних підприємств, що вели свою економічну діяльність у царині культурних та креативних індустрій, коливалась в межах 7% від загальної кількості приватних підприємств. Культурні індустрії створюють суспільні цінності, сприяють соціальній інтеграції, консолідації населення, підвищенню рівня освіти тощо. Вони перетворюються у важливий стратегічний інструмент ревіталізації та трансформації регіонів. Але культурні індустрії продовжують розглядатися виключно як дотаційні і залишаються неадаптованими до ринкових умов. Більш того, деякі – наприклад, телебачення та музична індустрія, – складають достатню частку тіньового ринку країни.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. З огляду на доступну інформацію можна стверджувати, що місце і роль саме сучасних українських репертуарних театрів в наголошених (але не створених) креативних індустріях поки не визначено.

Метою даної статті є попередній пошук шляхів для виявлення місця та ролі сучасного репертуарного театру в створюваних креативних індустріях.

Виклад основного матеріалу дослідження. В тлумачних словниках (див., наприклад, [5, с. 505]) стверджується, що в якості індустрії доцільно розглядати таку галузь народного господарства, яка має вирішальний вплив на рівень економічного розвитку суспільства. В економіці галузь розуміється як сукупність підприємств і організацій, що характеризуються спільністю ознак виробничо-господарської діяльності. Зрозуміло, що появі індустрій передує процес із назвою «індустріалізація», який означає поширення в національних економіках стандартизованого виробництва матеріальних благ і послуг, заснованого на використанні систем робочих машин і механізмів [6, с. 468]. Суспільство, життєдіяльність якого йде за означених умов, здобуло назву індустріального [6, с. 475]. Для нього властиві розвинута та складна система розподілу праці за умов його спеціалізації, масове виробництво товарів для широкого вжитку, машинізація й автоматизація виробництва і управління, науково-технічна революція. Моделі індустріалізації економіки в розвинених країнах аналізувалися в роботі [7], але всі вони мають на меті промислове (матеріальне) виробництво.

Поняття «креативні індустрії» пов'язане із поняттям «культурні індустрії», тому що будь-який розгляд відносин між економікою і культурою був би неповним, якби ігнорувалися витоки культурного виробництва, тобто сам творчий (читай, креативний) процес. Його модель застосовна як для окремого митця, так і для театрального колективу [8, с. 134]. Але творчість (або креативність) не має чіткості, необхідної для формування прикладного поняття (дефініції). Тому серед фахівців йдуть дискусії про відмінності культурних індустрій від креативних [9, с. 174].

Уявляючи культуру як систему переконань, цінностей, звичаїв тощо, розповсюдження яких генетично не обумовлено, але поділяється певною групою людей за рахунок взаємодій між собою, можна погодитися, що такі взаємодії можуть моделюватися як трансакції з обміну символічними і матеріальними благами в рамках існуючої економіки. Доцільно зауважити, що й ідеї ринку, мінової вартості, валюти, ціни та таке інше теж стало у всіх суспільствах часткою їхньої культури. Тут природним є припущення відносно того, що всі культури пристосовані до свого матеріального оточення (бо буття визначає свідомість) і можуть бути пояснені через нього. Еволюція різних культур обумовлена, скоріш за все, не цінностями, які ці культури втілюють, а їх успіхом у взаємодії з навколишнім матеріальним світом. Це народило термін «культурний матеріалізм». Йому в економіці чітко відповідає напрям, який називають «інституційною економікою» і де культура лежить в основі всієї економічної діяльності. Тому деякі представники інституційної економіки розглядають культурний матеріалізм як засіб реінтеграції культури в той же самий матеріал, природний світ, частиною якого є економіка [8, с. 136].

Для визначення сутності культурної індустрії необхідно виокремити поняття про культурний товар, способи вимірів обсягів і цінності його виробництва та таке інше. Для репертуарних театрів мова повинна йти про кількість спектаклів, створених театраліною трупю за певний проміжок часу, кількість показів кожного з них, кількість проданих місць у глядацьких залах та виручку від продажів. Для культурної індустрії, до якої необхідно долучити театри, перелічені показники мають бути достатньо великими. Безумовно, що необхідно рахувати і витрати [9, с. 39]. Як правило, у більшості випадків умовно-постійні витрати, що пов'язані зі створення спектаклів, – великі, а умовно-змінні витрати, які йдуть на покази спектаклів, – суттєво нижче.

З урахуванням озвученого виникає потреба в уточненні ознак креативної індустрії, до якої розпорядженням Кабміну [2] віднесено театральну діяльність (код 90.01).

Креативні індустрії привертають увагу сьогодні тому, що креативна праця трансформувалася у найважливіший виробничий фактор [10, с. 183]. Основою такої праці є креативне або творче мислення зайнятих нею особистостей. Ознаки такого мислення наведено на рис. 1.

Аналіз ознак творчого мислення підказує, що креативну працю, на відміну від фізичної, неможливо замінити машинною або комп'ютерною. В результаті креативної праці з'являється унікальний продукт, цінність або вартість якого встановити вкрай важко. Але товарний обмін ніхто не скасував, митці теж хочуть достойно жити, тому мимоволі повинні з'явитися такі «супутники» індустріалізації, як спеціалізація, раціоналізація та стандартизація,

що «працюватимуть» на ціноутворення для креативноміських товарів та послуг.

Рис. 1. Основні ознаки творчого мислення [11, с. 126]

Уявляється, що напрацювання стандартів, як високоякісних зразків для наслідування, у театральній справі повинно стати обов'язком репертуарних театрів. Бо саме вони, як відомо [12, с. 24], творчо і на постійній основі виконують соціально важливі функції: (1) розваги; (2) гносеологічну або пізнавальну; (3) регулятивну (відносно поведінки людей); (4) формування суспільної свідомості; (5) формування естетичного смаку; (6) ігрову; (7) компенсаторну, що дозволяє людині знайти душевну рівновагу в собі; (8) знакову або семіотичну, яка дозволяє навчитися зрозуміти усі тонкощі сценічної мови; (9) комунікативну; (10) стратифікацій; (11) соціалізацій; (12) аксіологічну або оцінну (надає відповідь, наприклад, на сократовське запитання: «Що є благо?»); (13) створення робочих місць; (14) сплати податків; (15) підтримки ресторанно-готельно-туристичного і інших видів бізнесу, що надають різноманітні попутні послуги; (16) рекреації людського капіталу (або потенціалу); (17) бути центром інфраструктурної кластеризації, та таке інше.

Креативна (або культурна) індустрія може виникнути та існувати лише за наявності певної галузевої бази. Згідно статистичних даних, в Україні сьогодні діють 113 театрів державної та муніципальної форми власності; окрім того в країні функціонують ще близько 300 (за оцінками експертів) приватних театрів, понад 100 з них розташовано в Києві [13, с. 124]. Історія виникнення репертуарних театрів, наприклад, у США [14, с. 10] свідчить, що більшість з них зароджувалась як самодіяльні, де всьому персоналу не виплачувалися будь-які кошти. Результати розвитку аматорських театрів ставали своєрідним трампліном для потрапляння на професійну сцену. Аматорські або приватні театри можуть бути певною нивою, яка «підживлює» репертуарні театральні колективи. Наприклад, в деякі постанови Харківського академічного театру музичної комедії (а це – репертуарний театр) запрошуються актори, що працюють на приватних сценах. Ефект збагачення у професійному плані взаємний. Зміцнюється при цьому і креативна індустрія, що формується, до

якої віднесені всі театри і яку можна розглядати в якості єдиного творчо-виробничого співтовариства, що входить у соціально-економічну систему із назвою «національна економіка».

Ураховуючи те, що креативна індустрія в галузі театральної діяльності скоріш наголошена ніж сформована, доцільно розглянути питання про її створення, тобто про «індустріалізацію».

Модель індустріалізації ліпше за все будувати, спираючись на системні уявлення. Найявність ознак життєдіяльності (активність та інформативність) дозволяє будувати модель театральної індустрії у вигляді динамічної, функціональної системи. Поділяючи погляди П.К. Анохіна – одного з авторів загальної теорії функціональних систем, – під системою будемо розуміти тільки такий комплекс вибірково залучених компонентів, у яких взаємодія і взаємини приймають характер взаємосоудії компонентів на отримання сфокусованого корисного результату [15, с. 35], в якості якого може бути певна дія або функція. Конкретною ознакою (та механізмом) взаємосоудії компонентів є звільнення їх від надмірних ступенів свободи, не потрібних для отримання даного конкретного результату, і, навпаки, збереження всіх тих ступенів свободи, які сприяють отриманню результату. Системоутворюючим чинником, що упорядковує множину компонентів (або елементів) системи та зв'язки між ними, є результат (ціль або

властивість), який система повинна забезпечити. Таке визначення системи віддзеркалює погляд спостерігача, розташованого на межі «система/оточуюче середовище».

Креативна індустріалізація театральної галузі є результатом певних цілеспрямованих дій одних індивідів по відношенню до інших. Такі дії М. Вебер назвав «соціальними». Він стверджував [16, с. 602]: «...«Дією» ми називаємо дію людини (незалежно від того, чи носить вона зовнішній чи внутрішній характер, зводиться до неутручання або терплячого прийняття), якщо і оскільки діючий індивід чи індивіди пов'язують з ним суб'єктивний сенс. «Соціальною» ми називаємо таку дію, яка по передбачуваному дійовою особою або дійовими особами змісту співвідноситься з дією інших людей і орієнтується на неї». Це поняття було покладено в теорію систем соціальної дії, великий внесок у яку належить Толкотту Парсонсу – американському соціологу-теоретику, одному з найяскравіших представників структурно-функціонального напрямку у соціології. На основі запропонованої ним чотирьох-функціональної схеми взаємообміну (див. таблицю) – універсального методологічного інструменту, призначеного для аналізу будь-яких конкретних товариств і будь-яких живих систем дії взагалі, – було розроблено концепцію становлення систем суспільств сучасного типу [17, с.16 - 43].

Таблиця

Структура суспільства як соціальної системи

Підсистеми	Структурні компоненти	Аспекти процесу розвитку	Основна функція
Соцієтальне співтовариство	Норми	Включення	Інтеграція
Відтворення зразка або фідуціарна підсистема	Цінності	Генералізація цінностей	Відтворення зразка
Політика	Колективи	Диференціація	Ціледосягнення
Економіка	Ролі	Підвищення адаптивного потенціалу	Адаптація

Джерело: [17, с. 24].

Суспільство може сприйматися в якості соцієтальної системи [18, с. 115], якщо має властивість самовідтворення, яке здійснюється за допомогою ряду необхідних диференційованих функцій (див. таблицю). Ці функції, з одного боку, є наслідком механічного поділу суспільної праці, а з іншого боку, доповнюють один одного, взаємодіючи один з одним, надають функціонуванню та розвитку суспільства характер особливого соціального організму.

Диференціація суспільних функцій супроводжується створенням різних безособових структур або підсистем (економічних, соціальних, політичних та інших інститутів, організацій), які виступають в якості «речових» носіїв цих функцій. Ці структури заповнюються людьми, які володіють певними якостями (психологічними, професійними та ін.), необхідними для виконання тих чи інших функцій (економічних, політичних та ін.). Люди, які включені у функціонування тих чи інших структур,

здійснюють свої функції не ізольовано, а взаємодіючи один з одним. Внаслідок цього в межах тих чи інших безособових структур складається певна структура міжособистісних відносин. Саме за допомогою цих міжособистісних відносин, суб'єктами яких є реальні індивіди, приводяться в рух або, вірніше, виконують ті чи інші функції, безособові структури (підсистеми).

Враховуючи вище викладене, можна дійти до моделі театральної галузі, що дана на рис. 2.

Вказані підсистеми галузі забезпечують такі функції:

1) економічну – формування ресурсно-технологічних можливостей галузі, без чого неможлива адаптація до середовища життєдіяльності; суди, безперечно, необхідно віднести безпосередньо виробництво, маркетинг, постачально-збутову та фінансову діяльність і таке інше;

2) організаційну – розподіляє різні види діяльності між підсистемами галузі та координує цю діяльність, тобто створює організаційну структуру галузі з додержанням всіх існуючих норм законодавства, що регламентують і структуру, і внутрішні та зовнішні стосунки (які є невід’ємною складовою галузевої культури) у театральній індустрії, задля досягнення її цілей; формує трудовий менталітет, мотивуючи до креативної праці в театральній сфері постійно діючі репертуарні театри;

3) «соціетальну» – у вигляді єдиного колективу («ядра») для підпорядкування прийнятому у креа-

тивній індустрії нормативному порядку та забезпечення внутрішньої єдності;

4) підтримки зразків творчого, інноваторського (підприємницького) та етичного поведіння керівництва – для збереження та збагачення системи ціннісних уявлень про необхідні характеристики творчої діяльності та особові характеристики керівництва, для активізації трудової поведінки підлеглих; відповідає за легітимізацію нормативного порядку та збереження стану галузевої єдності (запобігти «війну всіх проти всіх»); тут теж повинні «працювати» репертуарні театри.

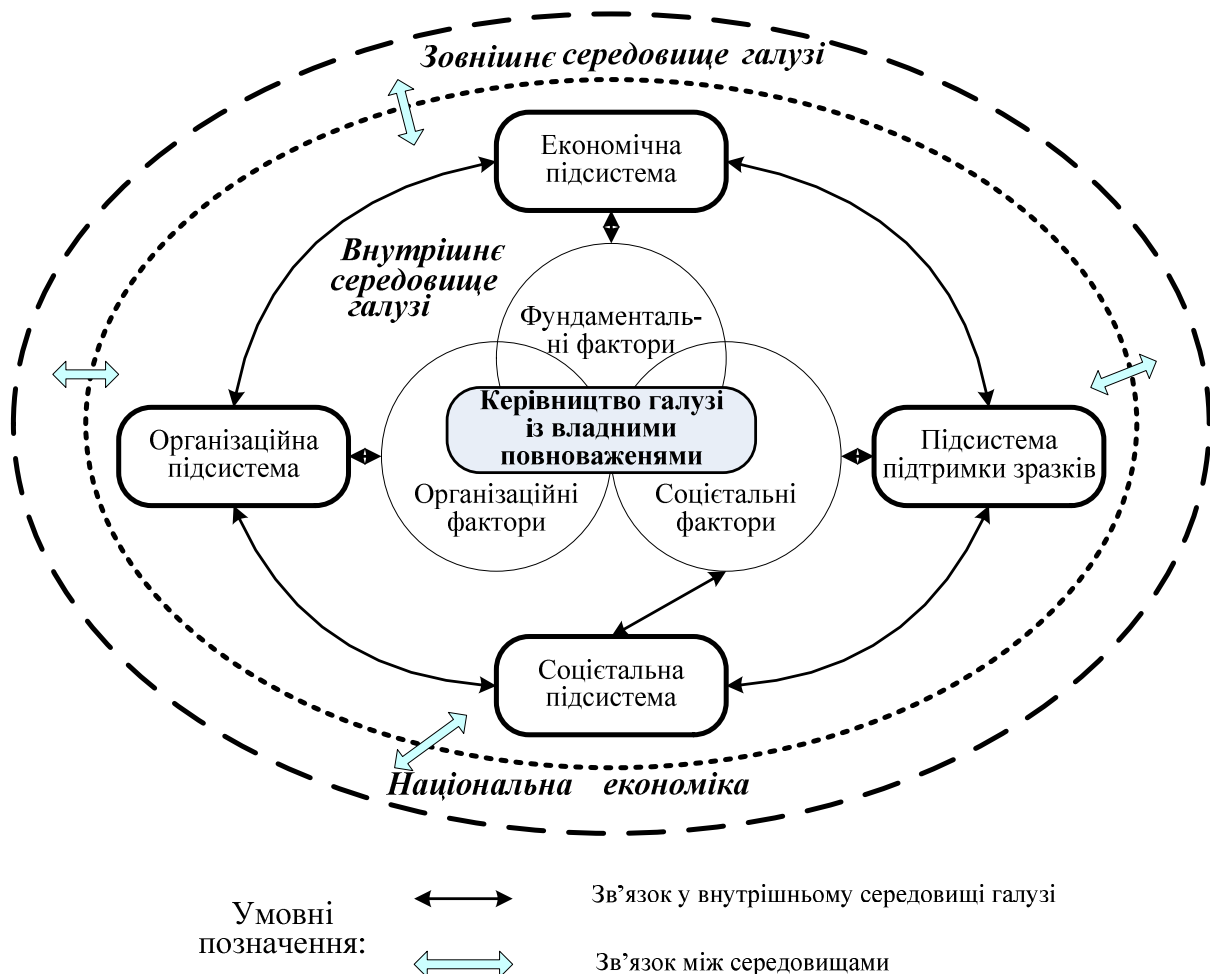

Рис. 2. Модель галузі, як системи соціальної дії за Т. Парсонсом (авторська розробка)

Всі ці підсистеми взаємодіють з відповідними інститутами, що зосереджені у зовнішньому (оточуючому) середовищі галузі, яку необхідно розглядати як відкриту систему [19, с. 167].

Дослідити вплив усіх складових внутрішнього середовища галузі на результати її життєдіяльності

доцільно шляхом математичного моделювання змін у перерахованих підсистемах, що можуть бути описані наступною системою диференціальних рівнянь (аналогічною із роботою [12, с. 104–108]):

$$\frac{dE}{dt} = k_{EE}(e^{\rho\delta - \delta_1} - 1)E - (I_E - k_{EG}G)G - (k_{EK}K + k_{ED}D + k_{ES}S_E)E, \quad (1)$$

$$\frac{dG}{dt} = k_{GG}(e^{\rho\delta - \delta_1} - 1)G + (I_G - k_{GE}E)E - (k_{GK}K + k_{GD}D - k_{GS}S_G)G, \quad (2)$$

$$\frac{dK}{dt} = (k_{KG}G^2 + k_{KE}E^2)K - (l_K - k_{KK}K)\rho K - k_{KD}D^2 + k_{KS}S_K K, \quad (3)$$

$$\frac{dD}{dt} = (k_{DG}G^2 + k_{DE}E^2)D - (l_D - k_{DD}D)\rho D - k_{DK}K^2 + k_{DS}S_D D, \quad (4)$$

де $E(t)$, $G(t)$, $K(t)$, $D(t)$ – функції, що описують поведінку «економічної», «організаційної», «соціальної» та «підтримки зразків» підсистем відповідно; $S_x(t)$ – функція, що характеризує стан відповідного інституту із зовнішнього середовища; складові типу $(l_x - k_{xx}X)\rho X$ описують втрати, що пов'язані з легітимізацією нових нормативних порядків, а $k_{XY}Y^2$ – описують втрати, що виникають внаслідок опору традиційних норм новим (прояв фундаменталізму); k_{XX} – середній у галузі множник капіталізації інвестованого у підсистему капіталу; $(e^{\rho\delta} - 1)$ – показник, що залежить від рівня інноваторства (підприємливості) ρ ; ρ – щільність підприємливості, інакше, відносна кількість актів прояву підприємливості одним співробітником галузі в одиницю часу (відзначимо, що практично завжди $\rho > 0$); δ – відносна частка співробітників-носіїв «підприємливості» (її можна розрахувати шляхом визначення кількості робітників, які проявляють інноваторський (нестандартний) підхід до вирішення різних питань і проблем, та відношення її до загальної кількості працівників), δ_1 – відносна частка співробітників галузі, які не мають підприємницьких рис (здібностей).

Квадратичні залежності швидкостей змін соціальної підсистеми та підсистеми підтримки зразків від організаційної та економічної підсистем (що містяться в перших дужках у правих частинах виразів (3) і (4)) породжуються тим, що взаємодії між підсистемами визначаються колективним станом галузі та виражаються кількістю парних зв'язків між елементами підсистем.

Система нелінійних диференціальних рівнянь (1) – (4) може використовуватися для аналізу як кількісного зростання перелічених підсистем, так і якісного розвитку галузі в цілому, тобто індустріалізації. Ознакою останнього є стрибкоподібний характер у змінах його основних показників [20]. Як відзначається у роботі [21, с.105], «... під розвитком доцільно розуміти процес формування нової дисипативної структури, виражений у якісній зміні складу, структури і способу (моделі) функціонування системи, який виявляється в лізисній чи кризовій формі і спрямований на досягнення змінюваних глобальних цілей підприємства».

Для наочності подальшого аналізу припустимо, що на аналізованому інтервалі часу соціальна підсистема та підсистема підтримки креативності є незмінними і зміни відбуваються лише в економічній

та організаційній підсистемах, в яких наголос робиться творчих підходах працівників до розв'язання будь-яких проблем. За таких умов можна дійти до наступної системи нелінійних диференціальних рівнянь:

$$\begin{cases} \frac{dx}{dt} = A_1x + l_1y - k_1y^2 \equiv P(x, y) \\ \frac{dy}{dt} = A_2y - l_2x + k_2x^2 \equiv Q(x, y) \end{cases}, \quad (5)$$

де $x = G$, $y = E$, $l_1 = l_G$, $l_2 = l_E$,

$$k_1 = k_{GE}, k_2 = k_{EG}, \quad (6)$$

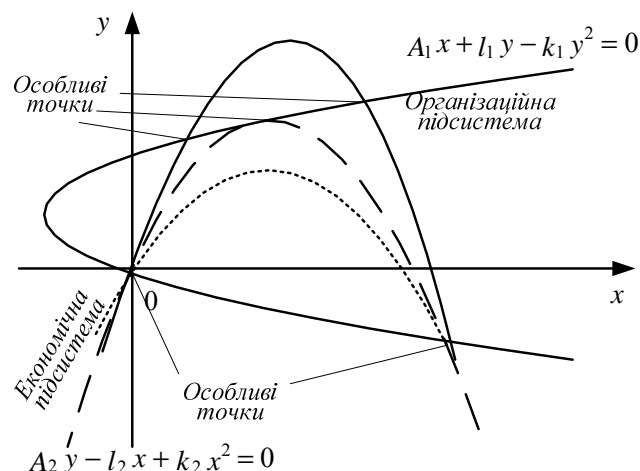
$$A_1 = [(k_{GG}(e^{\rho\delta} - 1) + k_{GS}S_G) - (k_{GK}K + k_{GD}D)], \quad (7)$$

$$A_2 = [k_{EE}(e^{\rho\delta} - 1) - (k_{EK}K + k_{ED}D + k_{ES}S_E)]. \quad (8)$$

Аналог системи (5) було здобуто в роботі [22]. Оскільки знайти точне рішення системи (5) принципово неможливо, продуктивним є лише якісне дослідження динамічної системи на площині xOy [23], яке дозволяє вивчити можливі стани рівноваги і напрямки руху системи до них. Стани рівноваги знаходяться серед особливих точок, в яких одночасно перші похідні дорівнюють нулю, тобто $dx/dt = 0$ і $dy/dt = 0$. Координати цих точок одночасно задовольняють системі рівнянь

$$\begin{cases} A_1x + l_1y - k_1y^2 = 0 \\ A_2y - l_2x + k_2x^2 = 0 \end{cases}, \quad (9)$$

кожне з яких описує відповідну параболу, можливі варіанти перетину яких наведено на рис. 3.

Рис. 3. Приклад визначення особливих точок в динаміці взаємодії організаційної та економічної підсистем галузі (авторська розробка)

Характер поведінки системи в околі особливої точки (x_0, y_0) визначається знаками величин Δ , σ і $(\sigma^2 - 4\Delta)$, дві перші з яких розраховуються за формулами [23, с.65]:

$$\sigma = P'_x(x_0, y_0) + Q'_y(x_0, y_0), \quad (10)$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} P'_x(x_0, y_0) & P'_y(x_0, y_0) \\ Q'_x(x_0, y_0) & Q'_y(x_0, y_0) \end{vmatrix}. \quad (11)$$

Розрахунки дають:

$$\begin{cases} \sigma = A_1(\rho) + A_2(\rho), & (12) \\ \Delta = A_1(\rho)A_2(\rho) + (2k_1y_0 - l_1)(2k_2x_0 - l_2), \\ (\sigma^2 - 4\Delta) = (A_1(\rho) - A_2(\rho))^2 + 4(2k_1y_0 - l_1)(2k_2x_0 - l_2). \end{cases}$$

В виразах (12) зазначено, що реально змінюваними величинами можуть бути функції $A_1(\rho)$ і $A_2(\rho)$, аргумент ρ в яких безпосередньо залежить від рівня трудового менталітету як окремої особистості, так і працівників галузі в цілому, тобто від

рівня організаційної культури в ній, яку можна сприймати як «глобальний» (або домінуючий) фактор в життєдіяльності всієї системи. Можливі стани цієї системи, що описується математичною моделлю (9) і проаналізована за допомогою програмного пакету «*Matematica*», наведено на рис. 4 в так званій біфуркаційній діаграмі [12, с.304].

Найбільш сприятливими є стійкий вузол та стійкий фокус, бо саме в цих випадках повинні спостерігатися самоорганізаційні процеси у театральній діяльності, які не передбачають застосування силового сценарію змін в ній. При цьому поліпшення показників господарської діяльності в околі однієї з точок стійкого існування системи свідчить про процеси зростання системи, а перехід системи з околу однієї точки стійкої поведінки (стійкий фокус) в окіл іншої, більш впорядкованої (стійкий вузол) – про розвиток системи, тобто індустріалізацію. Формуючи відповідні зразки в галузевій організаційній культурі, репертуарні театри, таким чином, роблять свій вагомий внесок у створення власної креативної індустрії.

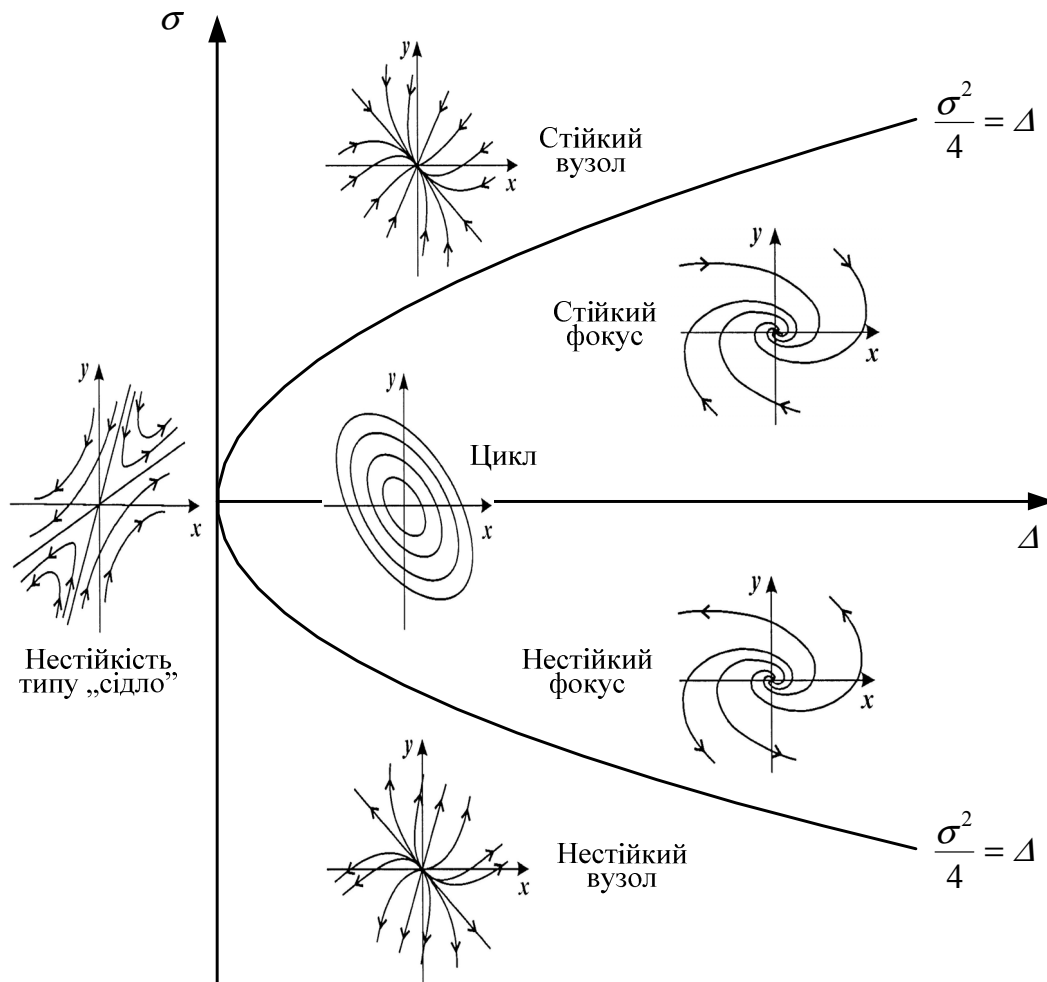

Рис. 4. Біфуркаційна діаграма [12, с.304]

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, поставлену у роботі мету досягнуто, а саме: репертуарні театри можуть і повинні виступати в складі організаційних підсистем театральної галузі, завдяки чому можлива її індустріалізація. Такий результат досягнуто внаслідок ідентифікації галузі як динамічної, функціональної системи соціальної дії, поведінка якої може мати математичний опис у вигляді системи нелінійних диференціальних рівнянь першого порядку. Все це доцільно сприймати в якості подальшого розвитку сфери практичного застосування розробленої Т. Парсонсом теорії систем соціальної дії. Достатньо строгий аналіз побудованої моделі доводить, що в реальних умовах саме організаційна підсистема, «законодавцем мод» в якій повинні бути репертуарні театри, може бути домінуючим фактором росту економіки та розвитку театральної галузі, тобто її індустріалізації. Підґрунтям для такого розвитку подій виступає така людська якість як інноваторство (підприємливість) персоналу сучасного репертуарного театру, що постійно працює із глядачем. Надалі доцільно охопити аналізом всі підсистеми запропонованої моделі театру.

Література

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії». *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 34. Ст. 257. 2. **Про затвердження** видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій: Розпорядження Кабінету міністрів України від 24 квітня 2019 р. № 265-р. *Урядовий кур'єр*. 2019. 16 травня (№ 90). 3. **Закон України** «Про театри і театральну справу». *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 26. Ст. 350 (Із змінами). 4. **Проскуріна М.О.** Місце культурних індустрій у системі національного господарства України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 16. Ч. 3. С. 29 – 32. 5. **Великий** тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / укладач і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. 6. **Енциклопедія** історії України. Том 3 / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 2005. 672 с. 7. **Сухарев О.С.** Економічна теорія індустріалізації. *Вестник Пермского ун-та. Серія: «Економіка»*. 2015. Вип. 2(25). С. 6–14. 8. **Тросби Д.** Економіка и культура / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2013. 256 с. 9. **Хезмондалш Д.** Культурные индустрии / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. 456 с. 10. **Хестанов Р.** Креативные индустрии – модели развития. *Социологическое обозрение*. 2018. Т. 17. № 3. С. 173 – 196. 11. **Алдер Г.** CQ, или Мускулы творческого интеллекта / пер. с англ. Москва: ФАИР-ПРЕСС, 2004. 496 с. 12. **Серіков А.В., Коваль І.М.** Економіка та управління у сучасному українському репертуарному театрі: монографія. Харків: ФОП Панов А.М., 2018. 314 с. 13. **Український театр:** шлях до себе. Здобутки. Виклики. Проблеми / С. Васильев, І.

Чужинова, Н. Соколенко, О. Салата, О. Тукалевська, В. Жила. Київ: КЖД «Софія», 2018. 145 с. 14. **Самитов Д.Г.** Продюсирование некоммерческого театра: История, социология, менеджмент, маркетинг, правовые аспекты региональных театров США. Москва: Российский институт театрального искусства – ГИТИС, 2016. 559 с. 15. **Анохин П.К.** Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем. *Принципы системной организации функций*. Москва: "Наука". 1973. С.5-61. 16. **Вебер М.** Избранные произведения / пер. с нем. М.: Прогресс, 1990. 808 с. 17. **Парсонс Т.** Система современных обществ / пер. с англ. Москва: Аспект Пресс, 1998. 270 с. 18. **Социология.** Основы общей теории: учебник для вузов / отв. ред. Г.В. Осипов, Л.Н. Москвичев. Москва: Норма, 2003. 912 с. 19. **Уемов А.И.** Системный подход и общая теория систем. Москва: Мысль, 1978. 272 с. 20. **Евин И.А., Яблонский А.И.** Модели развития и теория катастроф. *Системные исследования. Методологические проблемы. Ежегодник*. 1982. Москва: Наука, 1982. 400 с. 21. **Расвнёва О.В.** Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: Монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с. 22. **Серіков А.В., Белоцерковский А.В.** Природа фирмы: экономико-математическая модель онтогенеза. *Наукові праці Донецького нац. техн. ун-ту. Серія: економічна*. 2004. Вип. 75. С.246-252. 23. **Баутин Н.Н., Леонтович Е.А.** Методы и приемы качественного исследования динамических систем на плоскости. Москва: Наука, 1990. 448 с.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro kulturu» shchodo vyznachennia poniattia «kreatyvni indusirii» [The Law of Ukraine “On Amendments to the Law of Ukraine “On Culture” on the Definition of the Creative Industries]. (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 34, Art. 257 [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia vydiv ekonomichnoi diialnosti, yaki nalezhat do kreatyvnykh indusirii: Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 24 kvitnia 2019 r. № 265-r [On approval of economic activities related to the creative industries: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 24, 2019 No. 265-p]. (2019). *Uriadovyi kurier – Government courier*, May 16 (№90) [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro teatry i teatralnu spravu». *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2005. № 26. St. 350 (Iz zminamy) [Law of Ukraine “On theaters and theater business”. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2005. № 26. Art. 350 (Changing)] [in Ukrainian].
4. Proskurina M.O. (2016). Mistse kulturnykh indusirii u systemi natsionalnoho hospodarstva Ukrainy [The place of cultural industries in the national economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, Issue 16, part 3, pp. 29 – 32 [in Ukrainian].
5. Busel V.T. (Eds.). (2005). Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian (with

additions and supplements)]. Kyiv; Irpin, VTF «Perun» [in Ukrainian].

6. Entsiklopediia istorii Ukrainy. Tom 3 [Encyclopedia of Ukrainian history. Volume 3]. (2005). Kyiv, Naukova dumka [in Ukrainian].

7. Sukharev O.S. (2015). Ekonomicheskaya teoriya industrializatsii [The economic theory of industrialization]. *Vestnik Permskogo un-ta. Seriya: «Ekonomika» – Bulletin of Perm University. Series: “Economics”*, Issue 2(25), pp. 6–14 [in Russian].

8. Trosbi D. (2013). Ekonomika i kul'tura [Economics and culture]. Trans. from English. Moscow, Publishing House of the Higher School of Economics [in Russian].

9. Khezmondalsh D. (2014). Kul'turnyye industrii [Cultural Industries]. Trans. from English. Moscow, Publishing House of the Higher School of Economics [in Russian].

10. Khestanov R. (2018). Kreativnyye industrii – modeli razvitiya [Creative industries - development models]. *Sotsiologicheskoye obozreniye – Sociological Review*, Vol. 17, № 3, pp. 173 – 196 [in Russian].

11. Alder G. (2004). CQ, ili Muskuly tvorcheskogo intellekta [CQ, or Muscles of Creative Intelligence]. Trans. from English. Moscow, FAIR-PRESS [in Russian].

12. Sierikov A.V., Koval I.M. (2018). Ekonomika ta upravlinnia u suchasnomu ukrainskomu repertuarному teatri [Economics and Management in Contemporary Ukrainian Repertory Theater]. Kharkiv, FOP Panov A.M. [in Ukrainian].

13. Vasyliiev S., Chuzhynova I., Sokolenko N., Salata O., Tukalevska O., Zhyla V. (2018). Ukrainykyi teatr: shliakh do sebe. Zdobutky. Vykylyky. Problemy [Ukrainian Theater: The Way to Yourself. Achievements. Challenges. Problems]. Kyiv, KZhD «Sofia» [in Ukrainian].

14. Samitov D.G. (2016). Prodyusirovaniye nekommercheskogo teatra: Istoriya, sotsiologiya, menedzhment, marketing, pravovyye aspekty regional'nykh teatrov SSHA [Nonprofit Theater Production: History, Sociology, Management, Marketing, Legal Aspects of US Regional Theaters]. Moscow, Russian Institute of Theater Arts - GITIS [in Russian].

15. Anokhin P.K. (1973). Printsipial'nyye voprosy obshchey teorii funktsional'nykh sistem [Fundamental questions of the general theory of functional systems]. *Printsipy sistemnoy organizatsii funktsiy – The principles of the system organization of functions*, (pp. 5-61). Moscow, "Nauka" [in Russian].

16. Veber M. (1990). Izbrannyye proizvedeniya [Selected Works]. Pervod s nemetskogo. Moscow, Progress [in Russian].

17. Parsons T. (1998). Sistema sovremennykh obshchestv [System of modern societies]. Trans. from English. Moscow, Aspekt Press [in Russian].

18. Osipov G.V., Moskvichev L.N. (Eds.). (2003). Sotsiologiya. Osnovy obshchey teorii [Sociology. Fundamentals of the general theory]. Moscow, Norma [in Russian].

19. Uyemov A.I. (1978). Sistemnyy podkhod i obshchaya teoriya sistem [Systems approach and general theory of systems]. Moscow, Mysl' [in Russian].

20. Yevin I.A., Yablonskiy A.I. (1982). Modeli razvitiya i teoriya katastrof [Development models and catastrophe theory]. *Sistemnyye issledovaniya. Metodologicheskiye problemy. Yezhegodnik – Systemic research. Methodological problems. Yearbook*. Moscow, Nauka [in Russian].

21. Raievniva O.V. (2006). Upravlinnia rozvytkom pidpriemstva: metodolohiia, mekhanizmy, modeli [Enterprise development management: methodology, mechanisms, models]. Kharkiv, VD «INZhEK» [in Ukrainian].

22. Serikov A.V., Belotserkovskiy A.V. (2004). Priroda firmy: ekonomiko-matematicheskaya model' ontogeneza [The nature of the company: economic and mathematical model of ontogenesis]. *Naukovi pratsi Donetskoho nats. tekhnich. un-tu. Seriya: ekonomichna – Scientific works of Donetsk Nat. technical. un-tu. Series: economic*, Issue 75, pp. 246-252 [in Russian].

23. Bautin N.N., Leontovich Ye.A. (1990). Metody i priyemy kachestvennogo issledovaniya dinamicheskikh sistem na ploskosti [Methods and techniques for the qualitative study of dynamical systems on the plane]. Moscow, Nauka [in Russian].

Серіков А. В., Коваль І. М. Місце сучасного репертуарного театру в креативних індустріях

Статтю присвячено пошуку рольового місця сучасного українського репертуарного театру у закріплених нормативними актами креативних індустріях, які мають стати рушійною силою у національній економіці.

Щоб така сила «запрацювала» повинен відбутися процес індустріалізації, супутниками якого стають спеціалізація, раціоналізація та стандартизація. Представляється, що напрацювання стандартів, як високоякісних зразків для наслідування, у театральній справі повинно стати прерогативою репертуарних театрів.

З метою аналізу процесу індустріалізації театральної справи в статті запропоновано математичну модель галузі, що спирається на теорію систем соціальної дії Толкотта Парсонса. Математичний опис галузі дано у вигляді системи нелінійних диференціальних рівнянь першого порядку. В якості домінуючих факторів-невідомих в цих рівняннях містяться економічна, організаційна, ментальна та соціетальна складова внутрішнього середовища галузі. Всі перелічені складові взаємодіють із відповідними інституціями у зовнішньому середовищі галузі і вони всі притаманні саме репертуарним театрам, які працюють із глядачем на постійній основі. Формалізований опис містить у собі параметр управління під назвою креативність або інноваторство, який відображає комплекс особових характеристик керівництва галузі та його оточення. Аналіз поведінки моделі суттєво спрощується при припущенні, що серед факторів-невідомих найбільш впливовими на інтегральні результати діяльності галузі є економічна та організаційна складові. За таких умов достатньо залишити лише два відповідні диференціальні рівняння. Це дозволяє достатньо строго довести, що саме організаційна культура, трудовий менталітет, в якому повинне бути місце такій людській якості як креативність, або інноваційність, або підприємливість є всеохоплюючим,

домінуючим фактором індустріалізації театральної справи.

Ключові слова: креативні індустрії, сучасний український репертуарний театр, математична модель, організаційна культура, інноваційність, підприємливість, нелінійні диференціальні рівняння, біфуркаційна діаграма.

Сериков А. В., Коваль И. Н. Место современного репертуарного театра в креативных индустриях

Статья посвящена поиску ролевого места современного украинского репертуарного театра в закрепленных нормативными актами креативных индустриях, которые должны стать движущей силой в национальной экономике.

Чтобы такая сила «заработала», должен состояться процесс индустриализации, спутниками которого становятся специализация, рационализация и стандартизация. Представляется, что наработки стандартов, как высококачественных образцов для подражания, в театральном деле должно стать прерогативой репертуарных театров.

С целью анализа процесса индустриализации театрального дела в статье предложена математическая модель отрасли, которая опирается на теорию систем социального действия Толкотта Парсонса. Математическое описание отрасли дано в виде системы нелинейных дифференциальных уравнений первого порядка. В качестве доминирующих факторов-неизвестных в этих уравнениях содержатся экономическая, организационная, ментальная и социетальная составляющая внутренней среды отрасли. Все перечисленные составляющие взаимодействуют с соответствующими институтами во внешней среде отрасли и они все присущи именно репертуарным театрам, которые работают со зрителем на постоянной основе. Формализованное описание включает в себя параметр управления под названием креативность или инноваторство, который отражает комплекс личностных характеристик руководства отрасли и его окружения. Анализ поведения модели существенно упрощается при предположении, что среди факторов-неизвестных наиболее чувствительными в интегральных результатах деятельности отрасли является экономическая и организационная составляющие. При таких условиях достаточно оставить только два соответствующих дифференциальных уравнения. Это позволяет достаточно строго доказать, что именно организационная культура, трудовой менталитет, в котором должно быть место такого человеческого качества как креативность, или инновацион-

ность, или предприимчивость является всеобъемлющим, доминирующим фактором индустриализации театрального дела.

Ключевые слова: креативная экономика, современный украинский репертуарный театр, математическая модель, организационная культура, инновационность, предприимчивость, нелинейные дифференциальные уравнения, бифуркационная диаграмма

Sierikov A., Koval I. The Place of Modern Repertory Theater in creative Industries

The paper is devoted to defining the role of the contemporary Ukrainian repertory theater in the enshrined legislatively creative industries which should become the driving force in the national economy.

For this force to “kick into high gear”, the process of industrialization should be activated, accompanied by specialization, rationalization and standardization. It is assumed that the development of standards, as high-quality models to emulate, in the theatrical business should become the prerogative of repertory theaters.

In order to analyze the process of theatrical business industrialization, the paper proposes a mathematical model of the industry, based on the Tolkott Parsons theory of social action systems. The mathematical description of the industry is given in the form of a system of nonlinear differential equations of the first order. In these equations, the dominant unknown factors are economic, organizational, mental, and societal components of the industry's internal environment. All of these components interact with the relevant institutions in the external environment of the industry, all of them being inherent in the repertory theaters that deal with the spectators on an ongoing basis. The formalized description includes a management parameter called ‘creativity’ or ‘innovation’, which reflects the complex of personal characteristics of the management of the industry and their environment. The analysis of the behavior of the model is significantly simplified under the assumption that among the unknown factors the most influential for the integral results of the industry are the economic and organizational components. Under these conditions, it is sufficient to leave only two corresponding differential equations. This allows us to prove quite rigorously that it is the organizational culture, the labor mentality that should provide such a human quality as creativity, or innovation, or entrepreneurship, being a comprehensive, dominant factor in the industrialization of theatrical business.

Keywords: creative industries, modern Ukrainian repertory theater, mathematical model, organizational culture, innovation, entrepreneurship, nonlinear differential equations, bifurcation diagram.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2019

Прийнято до друку 19.06.2019